

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 8106/21

לפני: כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופטת ד' ברק-ארז
כבוד השופט ד' מינץ

העותרים: 1. י.ב שיא משאבים בע"מ
2. קפלן את לוי בע"מ

נגד

המשיבים: 1. בית הדין הארצי לעבודה
2. TEAME FSAHAYE KIBROM
3. WONDEM DRAR
4. TESHAY GBAR MADAIM
5. RUSOM MUSSIE

משיבים פורמאליים: 1. ההסתדרות הכללית החדשה
2. ארגון חברות הניקיון בישראל
3. קו לעובד
4. היועץ המשפטי לממשלה

עתירה למתן צו על-תנאי

בשם העותרים: עו"ד שמואל אזולאי

פסק-דין

השופטת ד' ברק-ארז:

1. העתירה שבפנינו מכוונת כנגד פסק-דינו של בית הדין הארצי לעבודה מיום 2.9.2021 (בר"ע 52980-11-20, הנשיאה ו' וידט-ליבנה, השופטים ר' פוליאק ו-ח' אופק גנדלר, ונציגי הציבור י' רחמים ו-צ' טבצ'ניק).

2. העותרות הן שתי חברות שקיבלו רישיון לפעול כקבלן שירותים בתחום הניקיון, והמשיבים 2-5 (להלן: המשיבים) הם מבקשי מקלט שנכנסו לישראל שלא כדין ועל כן מוגדרים "מסתננים" על-פי החוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט), התשי"ד-1954.

המשיבים הועסקו על-ידי העותרות בעבודות ניקיון ברשויות מקומיות שונות במרכז הארץ. בבסיסה של ההתדיינות נעוצה מחלוקת הנוגעת לפרשנותו של תיקון מספר 18 שהוכנס לחוק עובדים זרים, התשנ"א-1991 (להלן: חוק עובדים זרים) במסגרת החוק למניעת הסתננות ולהבטחת יציאתם של מסתננים מישראל (תיקוני חקיקה והוראות שעה), התשע"ה-2014 (להלן: תיקון 18). תיקון 18 עיגן את העיקרון של "פיקדון" המשתלם עבור עובד זר המוגדר בחוק למניעת הסתננות כ"מסתנן" מדי חודש – כאשר כספים אלה ישולמו לו בפועל רק עם עזיבתו את ישראל. להשלמת התמונה יצוין כי לאור פסיקתו של בית משפט זה בבג"ץ 2293/17 גרסגהר נ' הכנסת (23.4.2020) (להלן: עניין גרסגהר) פיקדון זה כולל כעת רק הפקדה על-ידי המעסיק, להבדיל מהפקדה שבאה על חשבון ניכוי משכרו של העובד. שיעור ההפקדה על-ידי המעסיק על-פי תיקון 18 הוא 16%.

3. ביום 13.7.2013 נחתם בין הסתדרות העובדים הכללית החדשה (להלן: ההסתדרות) לבין ארגון חברות הניקיון בישראל (להלן: ארגון חברות הניקיון) הסכם קיבוצי כללי העוסק בתנאי העסקה בענף הניקיון (להלן: ההסכם הקיבוצי). ביום 5.2.2014 הוצא צו הרחבה שהחיל את הוראותיו של ההסכם הקיבוצי גם על מעסיקים בענף הניקיון שאינם חברים בארגון חברות הניקיון, וביניהם העותרות (להלן: צו ההרחבה). ההסכם הקיבוצי וצו ההרחבה מחייבים את המעסיקים בענף הניקיון להעביר תשלומים לקופת גמל, לפיצויים ולקרן השתלמות של עובדיהם בשיעור של 23.33% העולה על התשלום בסך של 16% שעל המעסיק להעביר לחשבון הפיקדון של עובד המוגדר "מסתנן".

4. בשנים 2018-2019 הגיש כל אחד מארבעת המשיבים – בנפרד – תביעה לבית הדין האזורי לעבודה בתל-אביב. התביעות הוגשו בגין זכויות שונות, ובפרט בשל אי העברת תשלומים לקרן השתלמות. מנגד, עמדת העותרות הייתה, בתמצית, כי משהעבירו את הפקדות המעסיק לחשבון הפיקדון, הן יצאו לידי חובה לעניין הפקדות לקרן השתלמות, ולפיכך אין מקום לחייבן בתשלומים נוספים למשיבים. במלים אחרות, העותרות גרסו כי הפרשה לפיקדון באה במקום החובה להעביר תשלומים לפי ההסכם הקיבוצי וצו ההרחבה.

5. תביעות המשיבים התקבלו בפסקי-הדין שניתנו בבית הדין האזורי לעבודה, ובהם נקבע שעל העותרות לשלם למשיבים את סכום הפרש בין כספי הפיקדון לבין סכומי הפרשה הקבועים בהסכם הקיבוצי וצו ההרחבה.

6. העותרות העלו טענות נגד פסקי-דין אלה – במסגרת בקשות רשות ערעור (בתיקים שבהם פסקי-הדין ניתנו במתכונת של דיון מהיר) וערעור (במקרה אחד). בעשותן כן הדגישו כי טענותיהן נסבות רק על חיובן בגין רכיב קרן ההשתלמות, תוך הדגשת הטענה לפיה הפקדת הפיקדון פוטרת את המעסיקים מהפרשות סוציאליות נוספות.

7. בית הדין הארצי לעבודה איחד את הדיון בבקשות רשות הערעור ובערעור, והעניק רשות לערער בנוגע לשאלת היחס בין חובת המעסיקים בענף הניקיון להפקיד תשלומים לקרן השתלמות לבין הוראות חוק עובדים זרים. בהליך הערעור הוגשו גם עמדות של ההסתדרות, ארגון חברות הניקיון, עמותת קו לעובד והיועץ המשפטי לממשלה. כלל מגישי העמדות תמכו בפסקי-הדין שניתנו בבית הדין האזורי לעבודה, כל אחד מטעמיו.

8. לגוף הדברים, בית הדין הארצי לעבודה דחה את הערעורים בקבעו כי לשונו המפורשת של חוק עובדים זרים, תכליתו של תיקון 18 וכן כללי היסוד של משפט העבודה עולים בקנה אחד עם פסקי-דינו של בית הדין האזורי לעבודה. כך, נקבע כי בעוד שתכליתו של הסדר הפיקדון היא לעודד יציאה של מי שמוגדרים "מסתננים" מישראל כדין, הוא לא נועד לגרוע מהיקף חיוביו הכספיים של המעסיק בגין כל עובד. עוד נקבע, כי לשונו של סעיף 1(א) לחוק עובדים זרים היא ברורה וחד משמעית, והיא קובעת כי כאשר הסכם קיבוצי או צו הרחבה מחייבים מעסיק להעביר תשלום בגין עובד זר להסדר פנסיוני – על המעסיק להעבירם לקרן או לחשבון הבנק. בית הדין הארצי לעבודה הדגיש, כי חלקו השני של הסעיף – לפיו על המעסיק להעביר את מלוא התשלום לפיקדון גם כאשר שיעורם נמוך מהקבוע בהסכם הקיבוצי או בצו ההרחבה – מצביע על כך שהסעיף חל גם על חשבון הפיקדון של עובדים זרים המוגדרים "מסתננים". על רקע זה, נקבע כי הפרשנות המוצעת על-ידי העותרות היא נטולת בסיס וכרוכה בהפליה לרעה של עובדים זרים בהשוואה לעובדים ישראלים. במישור היישומי בית הדין הארצי לעבודה קבע כי ההסכם הקיבוצי וצו ההרחבה בענף הניקיון חלים גם על עובדים זרים, לרבות עובדים שהוגדרו כ"מסתננים", כך שהיה על העותרות להפקיד תשלומים לקרן השתלמות גם בגין המשיבים.

9. כאמור, על פסק-דין זה נסבה העתירה שבפנינו. בעיקרו של דבר, העותרות חוזרות על טענותיהן כפי שהועלו בבית הדין הארצי לעבודה, בנוגע לתחולת סעיפי החוק העוסקים בעובדים זרים על עובדים זרים המוגדרים "מסתננים". בתמצית, העותרות טוענות כי כוונת המחוקק הייתה לחייב מעסיקים בהפקדה לחשבון הפיקדון של העובד

הזר המוגדר כ"מסתנן" בלבד חלף כל הפקדה סוציאלית אחרת ביחס אליו. לטענת העותרות, פסק-דינו של בית הדין הארצי לעבודה קובע הלכה בסוגיה עקרונית כללית בתחום יחסי העבודה שלא נדונה קודם לכן בערכאות, ועל כן מדובר במקרה חריג המצדיק התדיינות נוספת בפני בית משפט זה.

10. לאחר שעיינו בעתירה ובנספחיה מצאנו כי דינה להידחות, מבלי להידרש לתגובה. אמת המידה המקובלת בבית משפט זה היא כי הוא אינו יושב כערכאת ערעור על בתי הדין לעבודה. בהתאם, התערבותו של בית משפט זה בפסקי-דין של בית הדין הארצי לעבודה תיעשה רק במקרים חריגים בהם נפלה טעות משפטית מהותית בפסק-הדין, או אם שיקולי צדק מחייבים התערבות שיפוטית (ראו למשל: בג"ץ 525/84 חטיב נ' בית הדין הארצי לעבודה, פ"ד מ(1) 673 (1986); בג"ץ 3980/16 פלוני נ' בית הדין הארצי לעבודה, פסקה 7 (2.11.2016); בג"ץ 8925/17 הסתדרות הגמלאים בישראל נ' תנובה מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ, פסקה 6 (16.9.2018)). לא מצאנו כי מדובר באחד מאותם מקרים חריגים. הדברים אמורים בפרט בשים לב לכך שטענותיהן של העותרות נסבות על סוגיות המצויות בליבת סמכותו הייחודית ומומחיותו של בית הדין לעבודה – חובת מעסיקים בכל הנוגע לזכויות סוציאליות ובפרט להפרשות סוציאליות לעובדים (ראו למשל: בג"ץ 3497/17 רינג נ' בית הדין הארצי לעבודה בירושלים, פסקה 7 (4.7.2017); בג"ץ 3812/17 טאיג נ' בית הדין הארצי לעבודה, פסקה 7 (20.7.2017); בג"ץ 8040/18 סיידרוב נ' בית הדין הארצי לעבודה בירושלים, פסקה 3 (30.1.2019); בג"ץ 6031/21 סטפנסקי נ' בית הדין הארצי לעבודה, פסקאות 7-8 (7.10.2021). ראו גם: דפנה ברק-ארז משפט מינהלי כרך ד – משפט מינהלי דיוני 84-89 (2017)). בנסיבות אלה, ולאחר שעיינו בפסק-הדין המקיף שנ ניתן על-ידי בית הדין הארצי לעבודה, לאחר שניהל הליך יסודי ומעמיק, התרשמנו כי לא נפל בו דופי. לפיכך, אין מקום להתדיינות נוספת בנושא בפני בית משפט זה.

11. סוף דבר: העתירה נדחית. משלא התבקשה תגובה, אין צו להוצאות.

ניתן היום, כ"ג בטבת התשפ"ב (27.12.2021).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט